

Koninklijke Luchtvaart Maatschappij N.V.
T.a.v. mevrouw M.E.F. Rintel
Amsterdamseweg 55
1182 GP Amstelveen

Datum: 24 april 2024

Betreft: Reclames in overeenstemming brengen met wet, vonnis en beloftes

Geachte mevrouw M.E.F. Rintel,

Bij vonnis van 20 maart 2024 heeft de rechtbank Amsterdam geoordeeld dat veruit de meeste reclame-uitingen die KLM in het kader van haar 'CO2-compensatie-programma, Fly Responsibly en Real Deal Dagen'-campagnes voerde, onrechtmatig zijn.¹ In deze brief verzoeken Fossilvrij NL en Reclame Fossilvrij (hierna: Fossilvrij) om KLM's reclames in overeenstemming te brengen met de wet, het vonnis van de rechtbank en de beloftes gedaan ter zitting.

Fossilvrij is uiteraard verheugd over dit vonnis. Dit unieke vonnis is van groot belang, omdat de rechtbank hiermee heeft bevestigd dat het onrechtmatig en misleidend is om als luchtvaartmaatschappij een te rooskleurig beeld te schetsen van duurzaamheidsbeleid. De uitingen die door KLM zijn gedaan, worden ook door andere luchtvaartmaatschappijen gebruikt. Het vonnis heeft daarom impact op de uitingen van KLM maar ook op die van andere luchtvaartmaatschappijen. Daarbij informeert het ook toezichthouders, NGO's, concurrenten en consumenten(organisaties) over de hele wereld die geconfronteerd worden met greenwashing en daartegen willen opkomen.

Ondanks het duidelijke oordeel van de rechtbank heeft Ben Smith, CEO van Air France-KLM, onlangs ontkend dat KLM haar consumenten heeft misleid door zich aan greenwashing schuldig te maken.² Dat is juridisch onjuist en Fossilvrij vindt het zeer teleurstellend dat de heer Smith deze uitlatingen deed. Het wekt de indruk dat KLM het oordeel van de rechtbank onvoldoende serieus neemt.

Dat is problematisch. Onder meer omdat KLM uitdrukkelijk aan de rechtbank heeft toegezegd dat zij zich zal onthouden van het doen van dezelfde onrechtmatige uitingen die zij in het verleden heeft gedaan. De rechtbank gaat er vanuit dat KLM zich aan haar belofte zal houden en lijkt mede daarom de verbodsvorderingen van Fossilvrij voor toekomstige uitlatingen, te hebben afgewezen:³

¹ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512

² <https://www.ft.com/content/5169410d-427e-4156-ba08-f17284c477ca>

³ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.57.

*“De rechtbank stelt vast, bij gebrek aan voldoende andersluidende aanknopingspunten, dat KLM geen van de vijftien hiervoor misleidend beoordeelde reclame-uitingen meer voert. De vordering die strekt tot een verbod op het openbaar maken van deze vijftien reclame-uitingen is om die reden niet toewijsbaar. **Weliswaar houdt KLM vol dat (ook) deze uitingen rechtmatig zijn gedaan, maar zij heeft, na heroverweging, besloten om “aan de veilige kant te gaan zitten” en deze niet meer te voeren.** Er zijn geen aanknopingspunten dat KLM de vijftien onrechtmatige uitingen in de toekomst wel weer wil gaan voeren. Daarmee is geen sprake van de voor een verbod noodzakelijke dreigende schending van haar rechtsplicht.”*

(onderstreping toegevoegd)

Daar komt bij dat de website van KLM nog altijd niet in lijn is met het vonnis.

Op dit moment bevat deze [website](#) nog steeds de term ‘Sustainable Aviation Fuel’, terwijl de rechtbank in haar oordeel onmiskenbaar duidelijk heeft gemaakt dat deze term misleidend is.⁴ De rechtbank oordeelde:

“SAF wordt hier gepresenteerd als “duurzame” vliegtuigbrandstof. Hoewel SAF een bijdrage kan leveren aan het verminderen van de schadelijke milieuaspecten van vliegen, is de term “duurzame” hier te absoluut en weinig concreet. De stelling dat het een “veelbelovende oplossing” is geeft ook een te rooskleurig beeld.”

KLM vermeldt verder op haar [website](#) nog steeds dat alternatieve luchtvaartbrandstof minstens 75% minder CO₂ uitstoot dan fossiele vliegtuigbrandstof. Ook deze uiting is volgens de rechtbank onrechtmatig omdat KLM hiermee een te rooskleurig beeld schept en zij hiermee een (impliciete) claim doet die onvoldoende is gesubstantieerd.⁵

Daarnaast biedt KLM nog steeds het CO₂-impact programma aan, waarmee zij doet alsof klanten door ‘Sustainable Aviation Fuel’ te kopen hun uitstoot ongedaan kunnen maken. De rechtbank heeft echter geoordeeld dat alternatieve brandstoffen waarvan maar een kleine hoeveelheid beschikbaar is, niet aan de consument als duurzaam gepresenteerd mogen worden. Ook heeft de rechtbank geconcludeerd dat het directe verband tussen een bijdrage van een klant en de impact van zijn vlucht op het milieu, niet bestaat.⁶

Fossielvrij roept KLM hierbij op (i) zich te houden aan de wet en de grenzen gedefinieerd in het vonnis en (ii) te zorgen dat zij haar consumenten niet misleidt met haar duurzaamheidsreclames. Dit is ook in lijn met haar eigen beloftes om in haar marketing “aan de veilige kant te zitten”.⁷

Hieronder treft u een overzicht aan van de in het vonnis belangrijkste getrokken grenzen. KLM dient deze grenzen te respecteren in al haar vrijwillige, promotionele uitingen over het klimaat.

⁴ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.41.

⁵ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.53.

⁶ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.51.

⁷ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.57.

Klimaatactie

- KLM doet geen uitingen waarin zij de indruk wekt dat ze in lijn handelt met Parijs, op weg is naar een duurzamere toekomst, of op een pad is naar “netto nul” in 2050.⁸ De rechtbank oordeelde hierover: *“de maatregelen die KLM hiervoor introduceert zoals vlootvernieuwing, operationele verbeteringen, CO2-compensatie en “SAF” brengen slechts een “marginale vermindering teweeg [...] als het gaat om de CO2-uitstoot en de negatieve milieu-aspecten van vliegen”.*⁹ De rechtbank geeft hierbij aan dat het *“gelet op alle onzekere factoren op dat gebied [...] het KLM niet [past] om het rooskleurige beeld te schetsen dat zij in de uitingen heeft gedaan”.*¹⁰
- KLM zal de milieu-impact van de voorgenomen maatregelen – zoals vlootvernieuwing, operationele verbeteringen en het gebruik van alternatieve vliegtuigbrandstoffen – niet overdrijven. Zij zal geen te rooskleurig beeld over deze maatregelen wekken.¹¹ KLM zal helder en duidelijk zichtbaar uitleggen dat deze maatregelen op dit moment slechts een marginale vermindering teweegbrengen als het gaat om de CO2-uitstoot en de negatieve milieuaspecten van vliegen.¹²

Alternatieve brandstoffen

- KLM gebruikt de term 'duurzame vliegtuigbrandstof' niet in haar consumentgerichte communicatie.¹³ Ook de Engelse vertaling hiervan, ‘Sustainable Aviation Fuel’, laat zij achterwege. Hieruit volgt dat ook de afkorting SAF in consumentgerichte communicatie niet langer gebruikt wordt.
- In het verlengde hiervan gebruikt KLM de vage en onduidelijke term 'duurzamere vliegtuigbrandstof' niet.¹⁴ KLM gebruikt feitelijke en accurate termen voor alternatieve brandstoffen, waarbij volgens Fossilvrij gedacht kan worden aan termen als biobrandstoffen van gebruikte bakolie en/of synthetische brandstoffen.
- KLM schetst niet langer een te rooskleurig beeld van de bijdrage die alternatieve brandstoffen (kunnen) leveren aan de verduurzaming van de luchtvaart, zoals dit als een ‘veelbelovende oplossing’ te presenteren.¹⁵ KLM wekt niet langer de indruk dat deze brandstoffen op wezenlijke manier de impact van vliegen kunnen verminderen, zeker niet op korte termijn. KLM zal geen positieve verwachtingen wekken over synthetische brandstof. De rechtbank oordeelt hierover het volgende: *“Op dit moment is het aandeel van SAF in het totale brandstofverbruik (en dus ook in de reductie van de CO2-uitstoot) door verschillende oorzaken nog zeer beperkt. Een substantiëler aandeel is pas in de verre toekomst te verwachten en daarmee onzeker.”*¹⁶

⁸ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.32, 4.36, 4.37.

⁹ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.37.

¹⁰ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.38.

¹¹ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.27, 4.30, 4.31 en 4.45.

¹² Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.37.

¹³ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.41.

¹⁴ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.27.

¹⁵ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.41, 4.53.

¹⁶ Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512, r.o. 4.37.

- KLM beweert niet langer dat alternatieve vliegtuigbrandstof de uitstoot 'vermindert met minstens 75%'.¹⁷ De rechtbank oordeelt dat dergelijke uitingen niet voldoende gesubstantieerd zijn en een te rooskleurig beeld scheppen van de daadwerkelijke effecten van alternatieve brandstoffen op de negatieve milieuaspecten van vliegen.

CO₂-compensatie

- KLM wekt niet de indruk dat de klant met een financiële bijdrage aan een herbebossingsproject (of natuurontwikkelingsproject) of aan biobrandstoffen de negatieve effecten van de door die klant veroorzaakte CO₂-uitstoot kan verminderen, compenseren of neutraliseren.¹⁸ Dit directe verband bestaat namelijk niet. Dit wordt bevestigd door de rechtbank, KLM's huidige website,¹⁹ en is in lijn met nieuwe EU-wetgeving.²⁰

Fossielvrij verwacht dat KLM dat het vonnis en haar belofte aan de rechtbank om aan de 'veilige kant' te blijven, nakomt.

Het vonnis bepaalt dus dat KLM eerlijk moet zijn in haar advertenties en marketing. Toezichthouders in de EU zijn van mening dat bedrijven "*ervoor moeten zorgen dat [hun] milieueclaims gebaseerd zijn op aspecten die van wezenlijk belang zijn voor het milieu*".²¹ De klimaatmaatregelen van KLM zijn op dit moment niet van wezenlijk belang voor het milieu en riskeren zelfs een negatieve impact op het milieu of klimaat. Dat betekent dat KLM niet de indruk mag wekken dat de klimaatmaatregelen die het treft van wezenlijk belang zijn voor het milieu.

Het vonnis hoort ook gevolgen te hebben voor het communicatiebeleid van KLM richting de eigen werknemers, aandeelhouders, financiers, zakelijke partners uit het bedrijfsleven, overheden en media. Het kan niet zo zijn dat KLM ervan op de hoogte is dat zij de consument misleidt met bepaalde uitlatingen en termen, maar dergelijke uitingen wel blijft gebruiken naar andere doelgroepen en hen aldus misleidt.

Voor de volledigheid: Fossielvrij gelooft dat alle fossiele reclames – waaronder reclames van luchtvaartmaatschappijen – schadelijk zijn. In een tijd waarin we zo snel mogelijk het gebruik van fossiele brandstoffen moeten terugdringen om onomkeerbare schade aan onze planeet te voorkomen,²² zouden reclames die fossiel gebruik juist aanwakkeren niet mogen bestaan. Fossielvrij vindt dan ook dat KLM helemaal geen reclame zou moeten maken. Maar totdat zo'n verbod er is, mag KLM niet misleiden via haar marketing.

Fossielvrij is uiteraard bereid met KLM in gesprek te gaan over het vonnis en de grenzen die in deze brief worden genoemd, indien KLM dit wenst. Maar Fossielvrij zal (nieuwe) (duurzaamheids)reclame van KLM niet vooraf beoordelen en/of 'goedkeuren', waar KLM eerder in

¹⁷ [Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512](#), r.o.

¹⁸ [Rechtbank Amsterdam 20 maart 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:1512](#), r.o. 4.43, 4.48

¹⁹ [Website KLM over natuurontwikkeling](#), gezien op 16 april 2024.

²⁰ [Directive - EU - 2024/825 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

²¹ [Zalando commits to remove misleading environmental claims \(europa.eu\)](#)

²² "There is a rapidly closing window of opportunity to secure a liveable and sustainable future for all (very high confidence). [...] All global modelled pathways that limit warming to 1.5°C (>50%) with no or limited overshoot, and those that limit warming to 2°C (>67%) involve rapid and deep and in most cases immediate GHG emission reductions in all sectors. [...] Reducing GHG emissions across the full energy sector requires major transitions, including a substantial reduction in overall fossil fuel use [...] (high confidence)" IPCC A6 WGIII and Synthesis Report Headline Statements

een gesprek op heeft aangedrongen. Het is aan KLM om zich aan de wet te houden. Het vonnis van de rechtbank spreekt daarnaast voor zich.

Als burgerbeweging maakt Fossilvrij deze brief openbaar. Daarnaast zal zij een Engelse kopie ervan sturen naar de Europese toezichthouders die momenteel op verzoek van 23 consumentengroepen uit heel Europa de vergelijkbare claims van KLM, Air France en 15 andere luchtvaartmaatschappijen aan het onderzoeken zijn.

Hoogachtend,

A rectangular area that has been redacted, likely containing a signature or name.

Hiske Arts
Fossilvrij NL

Rosanne Rootert
Reclame Fossilvrij